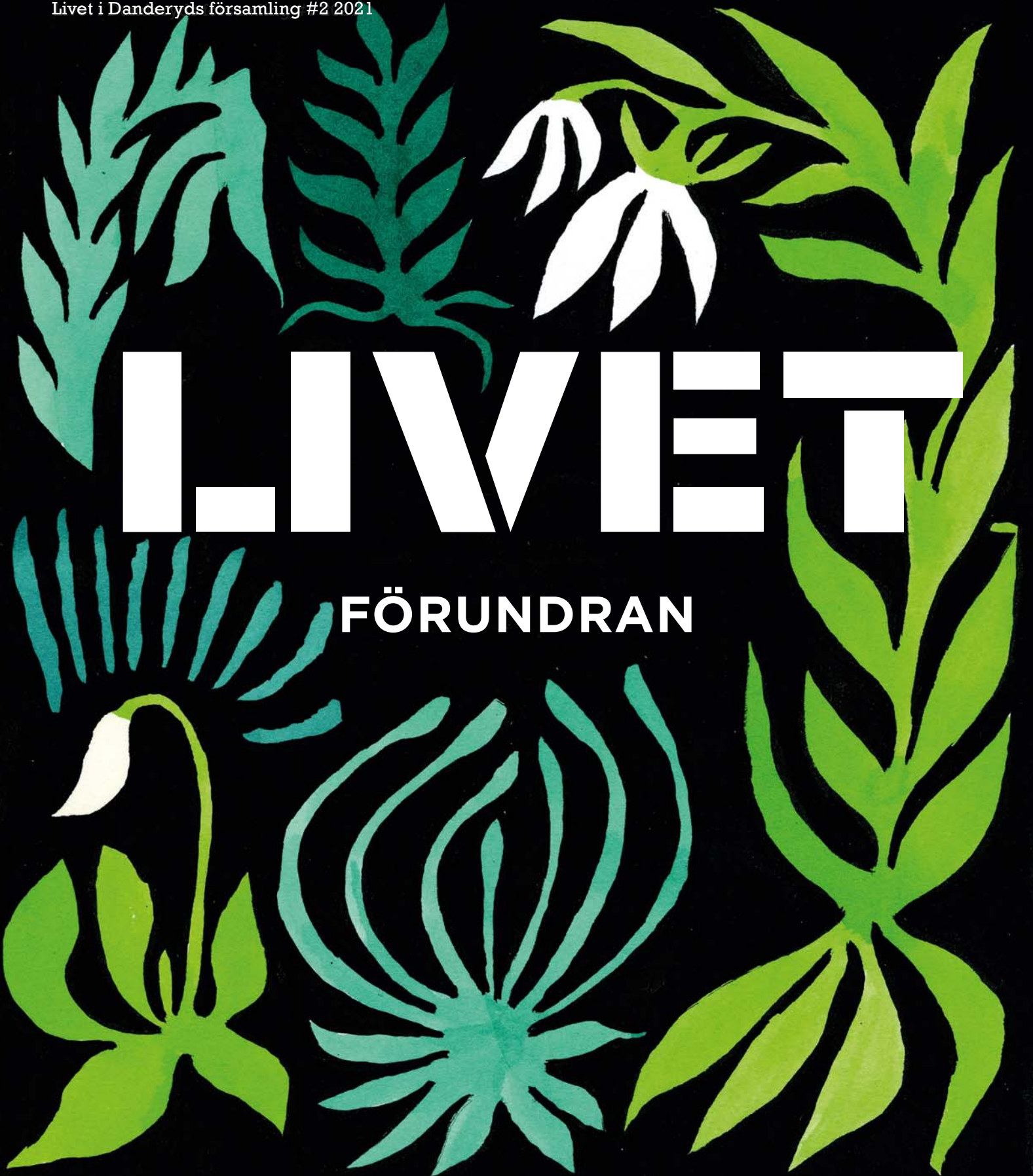

Livet i Danderyds församling #2 2021

LIVET

FÖRUNDRA

SVENSKA språket kan inte alltid erbjuda just det ord jag behöver. Ibland när jag talar eller skriver letar jag i min hjärna och hittar engelska, franska och ibland

tyska uttryck, men saknar det svenska. Men ett fantastiskt svenskt ord som rymmer valv bakom valv är *förundran*. Engelskans *wonder* eller franskans *se demander* rymmer inte riktigt, som jag förstår dem, de känslodjupa som öppnas i mig när jag smakar på ordet *förundran*.

Den danska psalmen som på svenska börjar *Förunderligt och märkligt, omöjligt att förstå* hjälper oss med ordets djupare betydelse. Förundran innefattar en erfarenhet av något större och oförklarligt, något som inte låter sig förstås eller avslöjas, något som är mer än jag någonsin kommer att kunna greppa.

Förundran skapar mest positiva känslor i mig. Men ju mer jag smakar på ordet desto mer övertygad blir jag att förundran går utöver den positiva upplevelsen vid havsbandet, i skogsgläntan, vid stjärnhimlen...

Den tyske teologen och filosofen Rudolf Otto skrev i början på 1900-talet om *tremendum et fascinatum*, det som både skrämmer och fascinerar som han kallar *Das Heilige* – det heliga.

När jag får närma mig det heliga – ett nyfött barn, en ny insikt, en människa som nyss lämnat jordelivet, nattvardens bröd och vin – så kan jag drabbas av både rädsla och glädje. Samtidigt. Över det ofattbara, över min egen litenhet, över historiens gång och universums rörelser. Och när jag känner denna svärdefinierbara förundran, då vet jag att Gud är alldeles nära.

Kristin Molander
Kyrkoherde

Församlingspedagog Stina Klimscha.

”Det är inte så ofta man pratar om livets mening, tro, kärlek, döden eller vad som är rätt och fel.”

Stina Klimscha är församlingspedagog och planerar konfirmationen i Danderyds församling. Under sina fyra år i Danderyd har hon hunnit bli en erfaren läggerräv.

Varför ska man konfirmeras?

– Du får tid att tänka på och prata om viktiga saker i livet. Det är inte så ofta man pratar om livets mening, tro, kärlek, döden eller vad som är rätt och fel. Det är en bra tid att lära känna den tro som många av våra traditioner bygger på och man lär också känna sig själv på ett djupare plan.

Konfirmationen har sett olika ut i olika tider. Förr var det mer som en ”skola” där prästen undervisade och konfirmanderna lyssnade. Nu är samspelet mellan ledare och konfirmander en självklar del liksom blandningen av lek och allvar.

Vad minns du av din konfirmation?

– Jag var nyfiken på kyrkan, Jesus och vad jag hade för plats i det sammanhanget. Jag fick med mig en känsla av gemenskap och tillhörighet som jag inte

riktigt hade känt i andra sammanhang.

Danderyds församling jobbar för att konfirmandtiden ska bli en upplevelse och ett bra minne som man bär med sig genom livet. Efter konfirmationen finns möjligheten att fortsätta i församlingens ledarutbildning och fördjupa det man har fått med sig under sin konfirmandtid.

Berätta om ett minne som fastnat hos dig?

– I höstas då alla i konfirmandgruppen satt tillsammans och spelade spel, och pratade med varandra. Ingen plockade upp sin telefon! Wow! Ett tecken på att alla trivdes och kände sig trygga med varandra.

Att konfirmeras är så mycket; en bekräftelse av dopet, en tradition, en upptäcktsresa i den kristna trons värld och nya erfarenheter. För någon kanske det är första gången man är hemifrån på egen hand vilket kan vara både spännande och lite nervöst.

Vad brukar konfirmanderna tycka bäst om?

– Att de får nya vänner och tid att tänka på annat och är med om fina andakter och roliga aktiviteter ♦

TEXT: CHRISTINA HÖGBERG

Alexander Wirén

”Jag har alltid tyckt det verkar spännande att bli konfirmand. Under konfaläret lärde jag mig mycket mer än vad jag trodde. Vi hade många djupa diskussioner om saker man kan råka ut för i livet. Det som var bäst med konfaåret var att jag fick lära känna mig själv bättre men också att jag lärde känna nya vänner, både konfirmander och ledare. Det är verkligen värt att konfirmeras!”

Maja Ahlström

”Alla i min släkt är konfirmerade och jag tyckte också att det verkade roligt. Jag ville lära mig mer om Gud. Det bästa under konfirmandtiden tycker jag var att man får så många nya vänner. Och att man kommer närmare sig själv.”

Vår konfirmanbroschyr har just skickats ut till alla födda 2007.

ANMÄLAN till våra olika läger sker på svenskakyrkan.se/danderyd
Vissa läger blir snabbt fulla, så vänta inte!

Stella Steen

”Jag hade aldrig riktigt känt att Gud fanns och det kändes spännande att få höra hur andra tänkte om det. Jag hade hört av äldre kompisar att det var en spännande upplevelse. Det bästa under konfaåret var att jag fick en större kompiskrets och blev tajtare med dem jag redan kände och det kändes väldigt värdefullt. Jag fick också en chans att reflektera över mig själv och att ärligt berätta om min egen erfarenhet. Jag är fortfarande vän med många från läret och det värdesätter jag högt. Jag tänker ofta på hur bra det blev.

Konfirmation Danderyds församling 2021/2022

Häng med på läger eller välj ett alternativ där man träffar sin konfirmandgrupp på hemmaplan i Församlingens Hus.
Vi lovar dig en upplevelse för livet!

Välj mellan:

- **Sommarläger i skärgården**
på Stegeborgsgården.
- **Aktivt sommarläger i fjällen**
vid Ramundbergets fjällgård.
- **Berlin och Sachsenhausen**
En inre och yttre upptäcktsresa.
- **Vintergrupp med skidlager**
Konfirmation och äventyr Åre.
- **Bara konfa**
Konfirmation på hemmaplan från höst till vår.

Läs mer på
svenskakyrkan.se/danderyd

Titta titta!

”Jag ser ett fågelbo
i trädet där. Titta,
det är jättemånga.”

Mjuk mossa, nyvakna myror och knoppar på väg att slå ut undersöks noga när nyfikna barn från Kyrkans förskola är ute och letar vårtecken.

KLOCKAN ÄR NIO och det är en kall, klar vårdag. Innanför grinden på Kyrkans förskola Änglagaraget i Djursholm står treåringarna Hermine, Max, Agnes och Lilian. De ska på utflykt för att leta vårtecken tillsammans med förskollärare Tina Fredriksson och Audrone Baldemair, som studerar på förskolläraryrket.

– Vi har broccoli hemma, berättar Lilian.

– Jag älskar broccoli, säger Agnes.

Ett femtiotal meter från förskolan blir det en kort samling med fruktstund på en bänk.

– Vi ska titta och lyssna efter vårtecken, förklarar Audrone Baldemair.

– Det är en fågel som jag hör. Den kanske flög till sitt hem. Det kanske är en fågelunge. Kanske har den trasiga vingar, funderar Agnes.

– Vi ska gå och leta efter en fågelunge. Oj, titta! Jag ser ett fågelbo i trädet där. Titta, det är jättemånga, pekar Lilian.

Hela gruppen går närmare trädet och tittar, men det är svårt att se vad det är som finns där högt uppe i trädet. Marken under fötterna är närmare och lättare att undersöka. Lilian hittar några blå, små blommor som hon visar kompisarna.

– De heter blåklockor. Min mamma

kallar dem det. Jag hittade dem på marken, säger Lilian.

– De luktar vatten. Det är vatten på bladen. Men jag får så mycket kall luft i näsan när jag luktar, märker Agnes.

– Den kan vi ta med till förskolan och avbilda, säger Tina Fredriksson och stoppar ner blomman i en burk hon har i ryggsäcken.

En bit från blommorna hittar barnen lite mossa som de hukar sig kring. Alla vantar åker av. Här måste kännas.

– Det är mjukt och skönt, säger Lilian.

– Och lite kallt, säger Agnes.

En mops kommer förbi med sin människa. Den gillar barn och det går bra att hälsa. Pälsen är mjuk, men det är lite svårt att hinna klappa för hunden vill inte stå stilla.

– Han luktade på dig. Han nästan åt upp dig, säger Agnes glatt.

– Det var väldigt roligt. Nu fortsätter vi att leta, säger Lilian.

Efter att ha känt på mossa och hundpäls åker vantarna på igen med lite hjälp från pedagogerna. Ett busksnår några steg längre fram blir nästa upptäckt.

– Det ser ut som en djungel här, konstaterar Lilian.

– Jag var här med min mamma och då såg vi en ekorre, berättar Hermine.

– Titta, det är ett nät i djungeln, säger Agnes som hittat en bit stängsel som gränsar till en trädgård bredvid promenadvägen.

Hermine ser några stenar och Max hittar fler blommor på marken. Lilian upptäcker ett plastskräp som hon plockar upp. Det ska med tillbaka till förskolan för att sopsorteras.

Nu hittar barnen en myrstack där några yrvakna myror precis börjat krypa omkring i vårsolen. Myrorna är fortfarande långsamma och det går bra att försiktigt låta en myra krypa upp på fingret för att titta närmare på hur den ser ut.

– Det killas. Det var roligt, skrattar Max om myran på sin hand.

– Den klättrar som på en klätterställning, säger Agnes.

– Den biter inte mig och myrorna har inga klor, säger Lilian som nu inte längre vill ha myran på sin hand.

Hon får hjälp att sätta tillbaka myran i myrstacken igen.

– Vi ska inte skrämja djuren, säger Hermine.

Pedagogerna tar fram en ipad för att låta barnen dokumentera vårtecknen de ➡

➡ har hittat. Bilderna ska de visa och berätta om för kompisarna på förskolan när de kommer tillbaka. Max fotograferar en myra, Lilian en gul krokus och Agnes tar bild på några färtickor som växer på en stubbe precis vid myrstacken. Alla vill pröva att sitta uppe på den höga stubben och titta på utsikten.

– Vi skapar möjligheter att utforska och upptäcka på olika sätt. Man brukar säga att barn har hundra olika språk och alla lär sig på olika sätt. Därför är det så viktigt att använda alla sinnen. Ett barn lär sig genom att titta, ett annat genom att lyssna, göra själv, rita eller lukta, förklarar Audrone Baldemair.

– Och när barnen börjar avbilda det vi har sett börjar de se skillnader och kan sortera efter färg och form, säger Tina Fredriksson.

Kyrkans förskolor i Danderyds församling arbetar med inspiration från Reggio Emilia-pedagogiken där barnen får utveckla sitt skapande och sin nyfikenhet genom olika projekt. Tillsammans med barnen observerar, dokumenterar och reflekterar pedagogerna om vad man har varit med om och barnen får utforska och undersöka med hela kroppen och alla sinnen.

– Vi arbetar utifrån deras intressen och vad de är nyfikna på, och ser vilka projekt vi kan skapa utifrån det. Vi kommer inte med några färdiga svar utan letar fakta tillsammans med barnen, säger Tina Fredriksson.

Det är dags att vända tillbaka till förskolan. Men först en kort samling. Vilken upptäckt var mest spännande?

– Att titta på myrorna, tycker Max och de andra håller med.

– Och att sitta på stubben och titta på skorstenarna, säger Agnes ♦

Svenska kyrkan i Danderyd driver Kyrkbacken i Stocksund, Enens förskola i Enebyberg och Änglagaraget i Djursholm.

Vill du veta mer?

Kontakta rektor Petra Olsson,
petra.olsson@svenskakyrkan.se

”Jag gjorde min egen resa innan jag själv valde att komma tillbaka till kyrkan. Idag är det helt rätt för mig och jag brinner för att kyrkan inte ska vara i sin egen lilla värld, utan en viktig del av samhället.”

Credo

När organisten Kerstin Alling hör ungdomskören sjunga i kyrkan känner hon förundran. Och kärlek.

– **FÖRUNDRAN** är ett väldigt speciellt ord som ligger nära kärlek för mig. Det handlar om att öppna upp och att våga.

Det säger organisten Kerstin Alling som har arbetat ett år i Danderyds församling.

– Senast igår kände jag förundran och kärlek när jag repeterade med några av killarna i ungdomskören. Att höra de här sex unga killarna sjunga ur Psaltaren och se tryggheten i gruppen var speciellt, säger Kerstin Alling som tillsammans med Kerstin Evén arbetar med församlingens barn- och ungdomskörer.

Som ung var det inte organist utan barnmorska som Kerstin Alling ville bli. Trots det valde hon att ändå söka in på musikhögskolan.

– Jag var jättebra på att spela och båda mina föräldrar var djupt religiösa – pappa var präst och mamma organist.

Men under en tid kände hon att hon inte hade valt själv och tog avstånd från allt som hade med kyrka och tro att göra.

– Jag gjorde min egen resa innan jag själv valde att komma tillbaka till kyrkan. Idag är det helt rätt för mig och jag brinner för att kyrkan inte ska vara i sin egen lilla värld, utan en viktig del av samhället.

Nu är det över 20 år sedan hon gick ut musikhögskolan som färdig organist och dirigent.

– Det roligaste med yrket är alla möten med människor i olika åldrar. Jag är väldigt social och en lagspelare.

Ännu har hon inte kunnat träffa så många i Danderyds församling på grund av pandemin.

– Jag längtar verkligen att få lära känna församlingsborna. Och så längtar jag efter psalmsång i en fullsatt kyrka där alla sjunger med öppna spjäll, säger Kerstin Alling.

Som organist spelar hon på dop, vigslar och begravingar och väljer gudstjänsternas psalmer tillsammans med prästen.

– Det är en fantastisk känsla att spela orgel i en fullsatt kyrka. Det är ett förundranstecken att det går att skapa något som väcker sånglusten.

Musiken och ordet förstärker och kompletterar varandra, förklarar hon, vilket kan fördjupa upplevelsen under gudstjänsten.

– Mitt mål är att man i slutet av gudstjänsten nästan dansar ut ur kyrkan, har massor av energi och orkar en vecka till ♦

**Vill du sjunga i kör?
Kontakta oss!**

Körer för unga:
kerstin.alling@svenskakyrkan.se
kerstin.even@svenskakyrkan.se

Körer för vuxna:
maria.resare@svenskakyrkan.se

Snart ska Charlotte Sachs, 82, konfirmeras.

– Det känns bra att gå i kyrkan. Det är en högtidlighet som jag längtat efter, men inte hittat förut.

Förundrans

PLÖTSLIGT EN MORGON kände Charlotte Sachs en stark röst inom sig som sa: Du ska ringa pastorsexpeditionen i Danderyd.

– Det var mycket egendomligt. Jag har inte funderat på Gud eller religion. Jag hade inte ens varit inne i Danderyds kyrka, trots att jag har bott i Stocksund sedan 1986.

Hon fick kontakt med kyrkoherde Kristin Molander och under det senaste året har de haft samtal en eller två gånger i veckan.

– Samtalen har varit så fina. Vi har pratat om allt mellan himmel och jord. Att det var just Kristin, det är förundransvärt, för vi passar så bra ihop.

Vad betyder förundran för dig?

– Att saker och ting händer utan att jag själv har styrt över det. Jag blir till exempel förundrad när jag hittar något som jag har tappat bort. Förundran är något positivt oväntat.

Så fort man kan samla fler än åtta personer i kyrkan kommer Charlotte Sachs att konfirmeras i Danderyds kyrka.

– Om alla mina barn, barnbarn och barnbarnsbarn skulle komma så blir vi 26 personer.

– Jag önskar mig ingen moppe, men familjen får gärna ge mig lite blommor, säger hon och skrattar.

Hon blir allvarlig och säger att även om man är över 80 kan man ändra en hel del i sitt liv och pröva nya vägar.

– Jag har både skiljt mig, skaffat nytt boende och ska snart konfirmera mig. Man behöver inte fastna i en dyster situation bara för att man är gammal.

Hennes barndomshem var inte religiöst. Att konfirmeras som ung var aldrig aktuellt och som vuxen gick hon ur Svenska kyrkan. Hon valde att satsa på läkaryrket och har en lång karriär som neurolog bakom sig.

– Det kliniska och rationella kom i förgrunden för mig och arbetet var uppslukande och givande.

De senaste tio åren har hon satsat på sitt konstnärskap och målat och tecknat intensivt, flera timmar varje dag.

– Jag har egentligen alltid tecknat, men det fanns inte tillräckligt med tid när jag arbetade. Det fanns inte heller plats för fantasi i hjärnan som man behöver när man ska prestera konstnärligt.

Charlotte Sachs har haft flera separatutställningar och varit med på Liljevalchs Vårsalong elva gånger.

– Målandet är viktigt för mig. Det underbara med att måla är den totala självförlömmelsen. Det är skönt att få semester från sig själv och jag är lycklig när

processen är igång. Efteråt är man sig själv igen och tänker på var man har ont, eller vad man nu ska kunna oroa sig för.

Hon säger att ju mer hon målar, desto fler idéer får hon till nya målningar.

– Jag är förtjust i detaljer och vill få in saker som man kanske inte normalt lägger märke till. Även om det är realistiskt så finns det oväntade saker i målningarna.

Hon som länge hade ett naturvetenskapligt perspektiv på livet är glad att det konstnärliga har fått komma i förgrunden det senaste decenniet.

– Och nu har jag upptäckt en ny sida i livet. Gemenskapen med kyrkan och vad det kan betyda – allt det är nytt för mig. Det är spännande och givande. Det ger mig en sorts trygghet. Nu har jag blivit medlem i Svenska kyrkan igen. Inte för att någon sa åt mig, utan för att jag ville.

Hon tycker om att gå i kyrkan och tar med sin dvärgpudel Noa.

– Han har till och med blivit utnämnd till Danderyds kyrkohund, säger hon och skrattar.

– Det känns bra att gå i kyrkan. Det är en högtidlighet som jag längtat efter, men inte hittat förut. Det är stilla, allvarsamt. Jag låter kyrkorummet tränga in i mig när jag lyssnar på Guds ord. Jag blir förundrad. Det behövs för att jag ska finna ro ♦

värt

”Jag har både skiljt mig,
skaffat nytt boende och
ska snart konfirmera mig.
Man behöver inte fastna
i en dyster situation bara
för att man är gammal.”

Ett bibelord som Charlotte Sachs tycker mycket om är
”Hur kan man födas på nytt när man är gammal” från Joh 3:1-10.

"I självbilden ingår också att det bara är människan som har en själ vilket har lett till en syn på djur och natur som en anonym själlös resursbank."

Besjälad natur

TEXT MIA SJÖSTRÖM
FOTO ELLIOT ELLIOT

Vi behöver hitta ett nytt sätt att förhålla oss till djur och natur. Förundran kan vara både vägen dit och belöningen, menar prästen Ola Whistler Sahlén.

– **MÄNNISKAN I VÄST** har hamnat i en slags existentiell ensamhet.

Det säger Ola Whistler Sahlén, som är präst i Danderyds församling. Han menar att roten till detta är människans självbild som bottnar i kristendomen, men som sedan 1600-talet och mötet med den moderna vetenskapen överdrivits och förvanskats.

– Vår självbild gör gällande att människan är skapelsens rättmätiga härskare och att resten av skapelsen är underordnad.

I självbilden ingår också, förklarar han, att det bara är människan som har en själ vilket har lett till en syn på djur och natur som en anonym själlös resursbank.

– Det har funnits en rädsla att ifrågasätta den här självbilden för att man har tänkt att man då även ifrågasätter människovärdet, säger Ola Whistler Sahlén som tycker att den rädslan är obefogad.

– Se på avskaffandet av slaveriet, införandet av kvinnlig rösträtt eller avkriminaliserandet av homosexualitet. De här sociala förändringarna väckte också rädsla, men idag är det ändå få

människor som skulle vilja vrida klockan tillbaka.

Han menar att vi nu behöver justera vår självbild i förhållande till djur och natur.

– Det vi kan göra är att kliva ner från den här tronen vi har satt oss på och istället försöka möta allt levande i ögonhöjd. Det är själva nyckeln till att låsa upp den existentiella ensamheten. För först när vi slutar betrakta världen ovanifrån kan vi uppleva samhörighet och djup mening.

Redan idag finns en stor samsyn inom kristendomen om att vi ska vårda och värna om skapelsen. Men prästen Ola Whistler Sahlén menar att vi behöver gå längre än så.

– Vi behöver öppna oss för insikten att vi inte svävar ovanpå naturen, utan är en del av den. Att livet är en väv av ömsesidigt beroende. Det finns en befrielse i att våga se allt levande som heligt och besjälad. Förundran kan vara både vägen dit och belöningen, säger han och fortsätter:

– Jag är övertygad om att Guds omsorg inte enbart är riktad till människan. Guds kärlek har alltid visat sig vara större än vad vi trott ♦

Människan och naturen

Gryning över Kalahari – hur människan blev människa

av Lasse Berg (Ordfront förlag)

Hur har den mänskliga arten uppkommit och utvecklats?

Och vad är egentligen en människa? Följ med till Kalahari-öknen och Bushfolkets livsvillkor som påminner om hur det mänskliga livet började. En bok om det samarbetande, lättjefulla, berättande, dansande, målade, skönhetstörstande djuret.

Bläckfisken och jag (My Octopus teacher)

Berörande och rörande film om filmaren Craig Foster som under ett år fridyker utanför den Sydafrikanska kusten och där har ett ovanligt nära och kommunicerande möte med bläckfisken Rosetta. Oscarsvinnare för bästa dokumentär.

Finns det en gräns mellan människorna och djuren?

Filosofiska rummet (SRPlay 24/1 2021)

Genom historien har tänkare uppehållit sig kring människans relation till naturen och hur människan kan förklara och försvara sin position. Vilken betydelse har det om människan ställer sig ovan naturen eller ser sig som ett med naturen? I programmet möter du Tobias Alexius, doktorand i teoretisk filosofi vid Uppsala universitet, David Thurfjell, professor i religionsvetenskap vid Södertörns högskola och Ulrika Björkstén, redaktionschef på vetenskapsredaktionen på Sveriges Radio.

Patricia Tudor Sandahl är fil dr i pedagogik, psykolog, psykoterapeut, författare och föreläsare. Hon är aktuell med boken *Mer levande med åren* som kom ut 2020.

Se livet med förundransglasögon

Att känna förundran är ett villkor för att förbli fullt levande. Det säger psykologen Patricia Tudor Sandahl som förundras varje morgon över att hon vaknar till ytterligare en dag.

Ju äldre Patricia Tudor Sandahl blir desto mer ser hon med förundransögon.

– Jag förundras varje dag jag vaknar över att jag har fått en dag till. Jag förundras över krokusen som hade slagit ut i morse men inte fanns där igår. Och över havet som alltid är sig likt – och samtidigt – aldrig är sig likt.

Hon tycker att förundran handlar om att inte bli låst i sina föreställningar.

– Att kunna ifrågasätta, öppna sig och släppa in livet. Egentligen att behålla en nyfikenhet, ett slags barnasinne, i upplevelsen.

Hon menar att förmågan att förundras

är ett villkor för att förbli fullt levande och att allt som begränsar oss gör oss mindre levande.

– För mig handlar det om att ta till sig allt som är underbart i livet – och allt som är dess motsats. Alltså att ta till sig hela livet och leva i verkligheten.

Förundran skapar också kontakt med något som Patricia Tudor Sandahl kallar för livets djupdimension, något som hon tycker är både svårt att beskriva och förstå.

– Det är bortom orden. Det vi kanske känner på oss men inte kan förklara. Det som är större än vad vi vet och kan föreställa oss. Det som öppnar livet för oss och öppnar oss inför livet. Jag använder ordet Gud, men det finns andra ord.

Som barn gick Patricia Tudor Sandahl i katolsk klosterschola i Manchester, i England, där hon växte upp.

– Men som 17-åring tog jag avstånd ifrån rubbet och kastade mig in i något helt annat. Jag kallade mig för ateist under alla mina år som universitetslektor.

När livet tvingade henne att stanna upp

i och med att hon blev svårt sjuk i cancer i 50-årsåldern behövde hon ta ställning till andra sätt att förhålla sig till livet. De existentiella frågorna kom nära. Hon valde att vara mycket för sig själv, läsa och gå längs havet.

– Gradvis blev jag varse en brist i mitt liv, en dimension som jag förlorat. Jag höll det länge för mig själv. Men en dag på tunnelbanan, jag minns det så tydligt, insåg jag ”Jag tror på Gud, jag är troende, hjälp mig att förstå”.

Patricia Tudor Sandahl sökte sig till kyrkan, upptäckte retreat och hittade en tro som tog en kristen form igen. Idag är hon medlem i Svenska kyrkan och hela familjen är aktiva i kyrkan.

– Att hasta förbi livet är ett av de bästa sätten att inte känna förundran. Men man kan återupptäcka sin förmåga genom att stanna upp, stilla sig och se. Jag tänker att man behöver ta time-out för att ta time-in, och gå in i den inre världen ♦

TEXT: MIA SJÖSTRÖM

Vad förundras du över?

TEXT MIA SJÖSTRÖM
FOTO ELLIOT ELLIOT

Berit Nordmark, Danderyd

– Livet och Gud. Jag förundras över Guds ständiga närvaro och lever i förundran över allting omkring mig. Hur mörkt det än ser ut så löser det sig alltid i något som vänds i förundran och tacksamhet.

Reza Arsia, Kista

– Den eviga frågan: Vad är meningen med livet? Även om vi inte förstår vad meningen är, så är det minsta vi kan göra att ge mening i våra liv med godhet.

Henrik Brosché, Årsta

– Vi har en liten kille som är åtta månader gammal hemma, så honom förundras jag över varje dag. Sen är det förunderligt hur grönt det blir varje år. Det är något jag glömmer varje vinter.

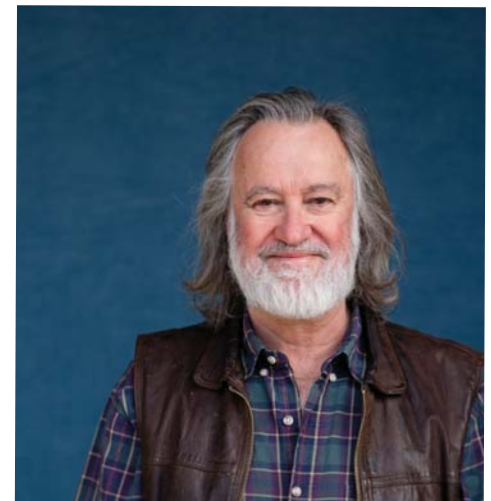
Daniel, Solna

– Jag är lite av en naturmänniska och jag tycker om att vara ute när det är stjärnklara nätter. Jag förundras över hur stort universum och rymden är och hur liten man själv är. Det ger mig perspektiv på alla små triviala saker man är fast i.

Marie Henriksson, Vallentuna

– Våren då allt som är grått och dött blir till liv igen. Jag är alltid lika förundrad varje år över livet som börjar växa. Knopparna som kommer sakta men säkert och det blir grönnare och grönnare.

Robert Nilén, Rimbo

– Hela naturens under. Jag håller på ganska mycket med odling och det är glädje och förundran. Man sår sina små frön, sätter ut plantorna i växthuset och får sen en tomat som väger 600 gram.

A man with a beard and a black cap is leaning on a wooden railing. He is wearing a black jacket over a black t-shirt. The background is a blurred view of autumn foliage in shades of blue, green, and yellow. The word "Underytan" is written in a large, white, sans-serif font across the middle of the image.

Underytan

”Vi lever i en tid fokuserad på kickar och njutning. Man ska dricka goda viner, man ska 'ta in' naturen.”

När livet känns ytligt lockar stunder av förundran. Religionshistorikern David Thurffjell har forskat om svenskens längtan efter den existentiella kallsupen.

VAD ÄR VÄL en kväll under klar stjärnhimmel? Alldeles underbar eller alldeles...

– Irriterande. Jag känner helt ärligt främst irritation, säger David Thurffjell.

Nu är det inte stjärnhimlen som sådan som gör honom uppretad. Inte heller alla de som förundras över den, det kan även han göra.

Men han är irriterad över hur förundran blivit en del av upplevelseindustrin.

– Vi lever i en tid fokuserad på kickar och njutning. Man ska dricka goda viner, man ska ”ta in” naturen. Förundran blir en del av maximeringskulturen där den egna erfarenheten står i fokus.

David Thurffjell är professor i religionshistoria och aktuell med boken *Granskogsfolk*, där han skriver om svenskens relation till naturen. Boken kan ses som en uppföljare till ”Det gudlösa folket” som handlar om svenskens attityd till religion.

David Thurffjell beskriver hur synen på religion och andlighet har förändrats. När tröskeln till kyrka och traditionell tro känns hög växer behovet av att söka förundran i andra sammanhang. Naturen och rymden är två kungsvägar. Men också vardagens gläntor. Som att se sitt barn gå iväg med skolväskan på ryggen. Det

handlar om erfarenheter som sätter oss i kontakt med känslor av storslagenhet och sammanhang. En slags existentiell kallsup.

– Evolutionen har gett oss känslor som ett sätt att navigera i vår omvärld. Känslor som skapar stämningar och motivation, säger David Thurffjell.

Till förundran hör upplevelsen av transcendens, det vill säga känslan att det finns något bortom och att världen är större än oss själva. David Thurffjell använder en trestegsmodell: Det lilla barnet lär sig att när mamma går ut ur rummet finns hon fortfarande kvar. Senare träder vi in i ”medeltranscendensen” som handlar om att vara del av ett socialt sammanhang – familjen, stammen, språkgruppen.

– Den tredje transcendensen handlar om relationen till universum. Om känslor som påverkar moral, identitet, livslust och mening. Det är här vi oftast hittar det vi förknippar med förundran.

Är förundran en utgångspunkt för tro?

– Ja. Men man måste då förstå hur synen på religion förändrats. Under 1800-talet kom religion mer och mer att förknippas med individens inre upplevelse,

där känslor av både skönhet och skräck är grundläggande. Det är den religionssynen vi fortfarande lever med, menar David Thurffjell.

David Thurffjell har själv ofta varit på förundransjakt. Han har bestigit berg och sett soluppgångar för att försätta sig i ett förtrollat tillstånd.

I fjol vandrade han i fjällen. Vädret var regnigt, sikten bara någon meter. Plötsligt kom en vind som blåste bort dimman och öppnade hela landskapet med sina dalgångar och floddeltan.

– Jag översköljdes av en känsla av nåd.

Han säger att han känner igen sig i författaren och diplomaten Dag Hammarskjölds beskrivningar. Hammarskjöld var en erfaren fjällvandrare och religiöst orienterad.

– När Dag Hammarskjöld skildrar sina vandringar i Sarek gör han det helt utan adjektiv. Genom att skriva rakt upp och ner hur solen kastar sin skugga över en bergsrygg visar han hur upplevelsen av förundran fungerar. Förundran öppnar dörren till det obegripliga, till det som inte riktigt går att formulera. Skulle man kunna sätta ord på det skulle det inte längre vara förundran. ➡

➡ Boken *Granskogsfolk* bygger på djupintervjuer med personer från olika länder. Utmärkande för svenskar är att vi inte pratar lika mycket om förundran som andra, berättar David Thurfjell. Vi använder ord som trygghet och hemhörighet för att beskriva vår relation till naturen.

Danskarna beskriver den bombastiska och kustnära naturen dit urbana stadsbor reser för att känna hur havet öppnar sig och hur de blir genomblåsta. En form av rening.

Olika landskap bjuder in till olika upplevelser, säger David Thurfjell.

– Inför en oöverskådlig havshorisont kan det kännas som om du möter evigheten. Svenskar som går ut i en skogsdunge pratar hellre om naturen som en famn. Att vandra bland välvilliga träd är som att vara i mormors kök.

Förundran bygger på spänningen mellan det okända och det vi känner till. Det är en spänning som är tidlös; uttryck för förundran går att hitta i världslitteraturens allra äldsta skrifter – Gilgamesh, Koranen, Bibeln.

Men den tar sig också tidstypiska uttryck. Om man tar skogen som exempel är det lättare att känna förundran, när den som idag är kopplad till semester och rekreation, än vad det var i bondesamhället då den förknippades med arbete.

– Förundran uppstår när något bryter mot det vanliga. Den bygger på att det finns ett visst avstånd. När den sekulariserade svensken beskriver känslan av sammanhang som väcks av att röra sig i naturen, är det också ett uttryck för att samma natur kommit längre bort från vår vardag.

Under arbetet intervjuade David Thurfjell och hans forskarkolleger några fiskare från Danmark. I samtalen kom frågan om vindkraftverk upp. Bland Köpenhamnsborna och andra storstadsmänniskor är motståndet starkt. De upplever att vindkraftverk utplacerade i vattnet förstör känslan av havet som en evig plats. Fiskarna däremot, de älskar vindkraftverken, berättar David Thurfjell.

– De vet att det är farligt på öppet hav och vill känna att de har nära till land. För dem är inte havet en plats för förundran.

Det är inte bara avstånd som ökar möjligheten att känna förundran. Även utmattning påverkar. Många människor berättar om känslan som uppstått efter att de cyklat eller vandrat länge, kanske flera timmar.

– De beskriver hur något särskilt bryter fram just när de nått den punkt där de tappat sitt jag.

För kyrkans del är suget efter förundran ett dilemma. Vare sig man vill eller inte blir den en del av upplevelseindustrin, menar David Thurfjell. Förr var kyrkan i en egen kategori. Idag kan människor välja att gå på bio, teater, i skogen – eller till kyrkan.

– Man kan säga att det i en tid av stress, konsumtion och ytlighet finns ett behov av förundran och existentiellt djup och att kyrkan erbjuder detta. Men det förtar inte det faktum att kyrkan är bara en av flera aktörer som vill tillhandahålla just det.

Kyrkan befinner sig på så sätt vid ett vägval, säger han. Antingen fokuserar kyrkan på kärnan och sakramenten och blir en marginalrörelse i väntan på att

tiden och samhället förändras. Eller så satsar den på ett mer upplevelsebaserat program med autenticitet som konkurrensmedel.

– Valet är inte enkelt, det är tydligt att kyrkan slits mellan de två alternativen.

David Thurfjell har genom åren forskat kring en rad ämnen. Han har skrivit om shiitisk islam och om pingstväckelse bland romer. Med ”Det gudlösa folket” riktade han ljuset mot den breda svenska allmänheten. Suget efter att läsa om den – eller snarare om oss – är stort, konstaterar han. ”Granskogsfolk” är inne på sin sjätte tryckning på bara ett halvår. Boken har fått stort genomslag i tv och i dagspress. Den blev också nominerad till Stora Fackbokspriset 2020.

– Det har varit helt galet. Jag tror att det delvis beror på bra tajming. Boken har kommit ut under pandemin, då många hittat ut i skogen. Den sidan av vår kultur har blommat upp.

Det finns ett behov av att prata om den svenska majoriteten, menar David Thurfjell. Att tala om den som en grupp som är bärare av ett kulturellt arv, precis som alla andra, och att göra det på ett sätt som inte har någon nationalistisk agenda.

Uppmärksamheten kring boken handlar också om en djupare tendens, menar han.

– Det pågår en sorts kulturkris där många ställer sig frågor om hur vi lever. Flera av dem jag intervjuat uttrycker en mer eller mindre välartikulerad kritik av samhället, där även miljö och klimatkris ingår. Man vänder sig bort från det artificiella och uppskruvade till det som känns autentiskt, lugnt och evigt ♦

”Inför en oöverskådlig havshorisont kan det kännas som om du möter evigheten. Svenskar som går ut i en skogsdunge pratar hellre om naturen som en famn.”

A man with a beard and a black cap stands on a balcony, looking towards the camera. He is wearing a dark jacket over a dark t-shirt and dark pants. The balcony has a metal grate floor. In the background, there is a cityscape with several buildings. A prominent building with a tall, white, spire-like structure is visible. The sky is blue with some clouds. The text is overlaid on the upper left part of the image.

”Det pågår en
sorts kulturkris
där många
ställer sig
frågor om hur
vi lever.”

Namn: David Thurfjell.

Ålder: 48 år.

Bor: I Stockholm.

Yrke: Professor
i religionsvetenskap vid
Södertörns högskola.

Aktuell med:
*Granskogsfolk –
Hur naturen blev
svenskarnas religion*
(Norstedts).

Läser just nu:
En bok om Luther
av Göran Agrell.

**Då kände jag
förundran senast:**
När jag såg ett extremt
högupplöst fotografi från
Hubble-teleskopet.

**Detta vill jag göra när
pandemin är över:**
Gå in på en bar fylld
med folk och beställa
en drink.

Nu blir det Sommarkyrka i Sätträäng

Mellan 20 juni och 18 juli flyttar gudstjänster och annan verksamhet till Sätträängskyrkan. Se exakta tider nedan (som kan komma att ändras på grund av pandemiläget.)

Sätträäng och det vackra området vid Edsviken bjuder på en härlig natur med möjlighet till promenader, bad, lek, musik, roliga aktiviteter och härligt umgänge för alla åldrar. Efter gudstjänsterna och andakterna blir det fika i det gröna och lite senare tänds grillen. Vi kommer också, om det är möjligt, att arrangera ett par utflykter till Kolmården.

Musikandakt och fika samt aktiviteter för alla åldrar tisdagar och onsdagar 11.00–15.00.

Gudstjänst och fika samt aktiviteter för alla åldrar söndagar 11.00.

Dop, vigslar, konfirmationer och begravingar hålls som vanligt i Danderyds kyrka, men inga söndagsgudstjänster.

Kontakt: diakon Estelle Wiesel, estelle.wiesel@svenskakyrkan.se, 08-568 957 29 eller diakoniassistent Beata Moberg, beata.moberg@svenskakyrkan.se, 08-568 957 28.

Öppet i Danderyds kyrka

Många gillar att promenera och då kan det vara kul att ha ett mål.

Danderyds kyrka öppen: måndag–torsdag 8.30–16.30 fredag till söndag 9.00–16.30

Morgonbön: tisdagar, onsdagar torsdagar 8.30 (till och med 24 juni).

FOTO: ANNA LIND LEWIN

Pilgrimsvandra i sommar

Ekebysjön runt

Vi gör en vardagsvandring runt vackra Ekebysjön med temat Pilgrimens enkelhet och långsamhet. En lätt vandring för dig som vill prova på och är dagledig.

Varje vandring utgår från Pilgrimens nyckelord; frihet, enkelhet, bekymmerslöshet, långsamhet, tystnad, andlighet och delande. Här får du möjlighet att ge varje ord ditt personliga perspektiv.

Vandringens längd: cirka 3 km. Tid: Tisdagarna 18 maj, 1 juni, 15 juni 10.00–12.00.

OBS! Begränsat antal deltagare. Med tanke på smittläget krävs anmälan för varje vandring till diakon Estelle Wiesel, estelle.wiesel@svenskakyrkan.se

Inför vandringarna samlas och avslutar vi utanför Församlingens Hus, Angantyrvägen 39, bredvid Danderyds kyrka.

Utöver Ekebysjön runt kan det bli fler vandringar i samarbete med någon av våra grannförsamlingar.

Håll utkik på Danderyds församlings facebook och hemsidan svenskakyrkan.se/danderyd

På Stockholms stifts hemsida hittar du bland annat Pilgrimscentrum i Tyresö och Pilgrim Vallentuna som erbjuder vandringar under hela sommaren. svenskakyrkan.se/stockholmsstift/pilgrimsvandring.

TIDNINGEN LIVET

**Utgiven av Svenska kyrkan,
Danderyds församling.**

Redaktion

Kristin Molander, kyrkoherde
kristin.molander@svenskakyrkan.se
Christina Högberg, kommunikatör
christina.hogberg@svenskakyrkan.se
Ola Whistler Sahlén
ola.sahlen@svenskakyrkan.se

Ansvarig utgivare

Kristin Molander, kyrkoherde

Design&produktion

Lind Lewin kommunikation

Redaktör

Mia Sjöström

Skribenter

Mia Sjöström, Kristina Lindh

Omslag

Lotta Kühlhorn

Fotografer

Elliot Elliot, Håkan Elofsson

Tryckeri

Stockholms Lito Grafiska, Danderyd

ÖPPETTIDER

Församlingens Hus

Öppettider: svenskakyrkan.se/danderyd

Växel, tel 08-568 957 00.

Mån-fre 9.00 – 12.00 och 13.00 – 17.00.

Bokning av dop, vigsel, begravning:

Mån-tors 9.00 – 12.00, 13.00–15.00.

Fre 9.00 – 12.00. Tel 08-568 957 10.

Bokning av församlingsgårdar:

Mån-tors 9.00 – 12.00, 13.00–15.00.

Fre: 9.00 – 12.00.

Tel 08-568 957 35.

Kyrkogårdsförvaltningen:

Mån-fre 9.00 – 15.00.

SVENSKA KYRKAN I DANDERYD

Församlingens Hus

Angantyrvägen 39,
182 54 Djursholm.

Växel: 08-568 957 00,
måndag – fredag
9.00–12.00 och 13.00–17.00.
Adress: Box 2021,
182 02 Danderyd
svenskakyrkan.se/danderyd

Kommunikatörer

Christina Högberg, 08-568 957 08.
Jenny Sigeman, 08-568 957 23.

Kyrkogårdsförvaltning

Expedition 08-568 957 39
Anette Drammeh, chef
08-568 957 40.

Kyrkor och kapell

Altorps kapell, Ymervägen 55,
Djursholm.

Andrum, Mörby Centrum.

Danderyds kyrka, Angantyrv 41,
Danderyd.

Djursholms församlingsgård,
Valevägen 26, Djursholm.

Djursholms kapell, Danav. 9,
Djursholm.

Enebykyrkan, (samarbetskyrka)
Enebytorget, Lars Åberg
070-497 71 65.

Petruskyrkan, Kyrkv. 27,
Stocksund.

Sätraängskyrkan, Sjöbergsv. 32
Danderyd.

Sjukhuskyrkan,
Danderyds sjukhus,
08-123 550 00 (växel).

Kyrkoherde

Kristin Molander,
08-568 957 01, 070-334 16 18.

Präster

Randi Guldstrand,
08-568 957 20.
Jenny Karlsson,
08-568 957 17.
Elisabet Munro,
08-568 957 16.
Ola Whistler Sahlén,
08-568 957 15.

Sjukhuspräster

Peter Sandin,
08-568 957 42.
Carl Henric Svanell,
08-568 957 18.

Diakoner

Estelle Wiesel,
08-568 957 29.
Beata Moberg, diakoniassistent
08-568 957 28.

Musiker

Kerstin Alling, 08-568 957 06.
Kerstin Evén, 08-568 957 49.
Maria Resare, 08-568 957 07.
Anders Ölund, 08-568 957 04.

Församlingspedagog

Henrik Brosché, 08-568 957 24.
Maria Gibbs, 08-568 957 25.
Stina Klimscha, 08-568 957 41.

Kyrkans förskola

Förskolorna Enen,
Kyrkbacken
och Änglagaraget.
Petra Olsson, rektor,
08-568 957 02.

Författaren Patricia Tudor Sandahl:

”Jag förundras varje dag jag vaknar över att jag har fått en dag till. Jag förundras över krokusen som hade slagit ut i morse men inte fanns där igår.”

Religionshistorikern David Thurfjell:

”Man kan säga att det i en tid av stress, konsumtion och ytlighet finns ett behov av förundran och existentiellt djup.”

Organisten Kerstin Alling:

”Jag längtar verkligen att få lära känna församlingsborna. Och så längtar jag efter psalmsång i en fullsatt kyrka där alla sjunger med öppna spjäll.”

Konfirmanden Charlotte Sachs, 82:

”Det känns bra att gå i kyrkan. Det är en högtidlighet som jag längtat efter, men inte hittat förut. Det är stilla, allvarsamt.”

Danderydsprästen Ola Whistler Sahlén:

”Vi behöver hitta ett nytt sätt att förhålla oss till djur och natur.”